DÉCRET NGAI. LE DIRECTEUR-GERANT

NĂM THỨ SÁU SỐ 550 — MỖI SỐ NĂM XU — 壬申年十一月廿七日 — NGÀY THỨ BẢY — 24 DÉCEMBRE 1932

GIÁ BÁN

	ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm	3$00	6$00
Sáu tháng	2.00	4.00
Ba tháng	1.00	2.00

Mua báo phải trả tiền trước. Thư và mandat gởi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương-nghị trước.

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Chủ-nhiệm kiêm Chủ bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BẢO-QUẢN
Số 172, đường Đông-ba, Huế
Hộp thơ: số 42
Giây thép nói: số 42
Giây thép: TIENGDAN — Huế

Pháp luật phải bảo chương cho tự do của cá-nhân.

Pháp=luật với tự=do
CỦA CÁ-NHÂN

Tự do là cái quyền trời phú cho mỗi người, ai cũng như ai, cứ theo năng lực của mình mà hoạt động trên cái đời sống, cho đạt đến con đường hạnh phúc; một đều hạn chế nghiêm nhặt là hành động trong phạm vi tự do của mình mà không xâm phạm đến tự do của kẻ khác. Vì sự hạn chế đó mà trên đời mới sinh ra pháp luật. Nguyên lý pháp luật, không có ý nghĩa gì khác hơn là đắp một cái bờ để phân biệt cái giới hạn làm bảo chương cho quyền tự do của mỗi người.

Pháp luật với tự do của người đời, có quan hệ như vậy, nên buộc phải phục tùng, mà xã hội nào không có pháp luật thì không có trật tự, đều ấy ai cũng thừa hiểu. Song lẽ, pháp luật không phải vật trời sinh, mà chính do người tạo. Vì do người tạo, nên tùy người tùy xứ tùy thời mà thành ra có hay dở, tốt xấu, lành dữ, khoan nghiêm khác nhau. Xem trên lịch sử Đông Tây ai cũng thấy rõ cái luật đời Thượng cổ, không đem thi hành ở buổi Cận đại. Luật nước quân chủ chuyên chế, không đem thi hành ở nước Dân chủ Cộng-hòa. Mà đầu trong một dân tộc, ngày trước dân trí đê hèn thì dùng theo luật cũ, ngày sau dân trí mở mang cũng phải thay luật mới. Vấn đề pháp luật thường có cái công lệ thay cũ đổi mới, chính là theo con đường tấn hóa chung của loài người mà buộc phải làm cho thích hợp, chớ chẳng có gì lạ.

Cái thuyết « can thiệp tự do », ông La-tố là một nhà triết học nước Anh, trong bản «Chánh-trị lý-trường» (xuất bản năm 1916), đã bàn giải đến, có vài đoạn có quan thiết đến vấn đề pháp luật, xin trích như dưới:

Tôn giáo tín ngưỡng, ai cũng công nhận rằng quốc gia không nên can thiệp đến, song cũng có hạn chế: như ở Ấn-độ có tục vợ góa phải chết theo chồng, đã thành cái luật tôn giáo mà người Anh cấm đi. Sự can thiệp ấy là do một nước văn minh cao hơn ở ngoài mà can thiệp vào. Còn có lắm nơi có chế độ lạ đời mà không có ai can thiệp đến thì không sao tiêu diệt được. Đại để như người Nếp xu-Hoa (New South Wales) bề con trai con gái sinh đầu tiên thì làm thịt đãi tiệc cho người bổ lạc. Ở một xứ khác (Floride), đứa con đầu phải hy sinh cho tà trưởng (lối thuyết «chết trung» ở phương đông). Theo luật mê tín của họ, nếu không hy sinh như thế thì trời giận, trong xứ sẽ có tai biến, mùa màng bị mất, nên hy sinh để hưởng cái hạnh phúc kia. Trong dân tộc ấy mà có người nào có ý bảo toàn sinh mạng cho người con, thì họ cho là có hại cho xã-hội, là việc ngang hiểm. Nhưng có một ít người kiên nhẫn dương quyết, sinh lòng hoài nghi, dẫu con rồi trốn đi nơi khác, sau bảo toàn được, mà không thấy trời giận, xã hội cũng không xảy ra tai biến gì, mùa màng cũng như thường. Lần lần đứa con kia lớn, họ cho là đứa con ấy sống trong cái ân huệ đặc biệt, không cho tự ý chọn nghề mà làm, phải làm một việc hy sinh khác mới được. Trải qua nhiều thời đại, trong đám «sống trên» ấy mới được tự do chọn nghiệp như kỉ khát...

La-tố liên-sinh thuật chuyện trên và bàn giải rằng: Cái luật « hy-sinh đứa con đầu » cho là có ích lợi cho công chúng, mà người cha mẹ kia không tin, ấy đủ làm tiêu biểu cho cái vấn đề khó khăn trong sự pháp luật với tự do cá nhân không điều hòa nhau. Trong lúc bấy giờ, người đứng hai bên phương diện trái nhau hành động thế nào?

Bên cha mẹ hoài nghi kia, đối với nghĩa vụ làm cha mẹ thấy được rõ ràng, tất dùng đủ phương pháp mà cứu sinh mạng của đứa con kia, ra sức bày giải biện bạch cho sự hy sinh kia là bạo ngược là phi lý, là vô nhân đạo, dẫu pháp luật nghiêm trị thế nào cũng lấy làm vui lòng. Còn bên nhà thế lực theo luật mê-tín kia đã in sâu trong não rằng «hy sinh đứa con đầu» là một việc không thể thiếu được, nên ai phá hoại cái luật ấy thì trị tội. Vì thế những người thương con theo lý tánh trời phú kia biết bao nhiêu kẻ bị cái nghiêm hình theo luật ác nghiệt nọ!

Nếu như họ có lương tâm, đối với những kẻ phản đối đều luật ấy, gia tâm xem xét chỗ lý luận chủ trì ra thế nào, có rắn cứ gì không, và tự xét trong tâm lý mình về sự ghét đứa trẻ con sinh đầu kia có công bình không, người sát trẻ con ấy được những hiệu quả gì, mà đối đãi với trẻ con khác có hại gì không... thì cái luật ác nghiệt kia tất nhiên phải bỏ sớm, không đợi đến ngày nay. Nay nay các dân mê-tín đã hiểu luật kia là lầm, nhưng muộn quá, biết bao nhiêu trẻ con bị hy sinh bởi điều luật mê tín ấy!

Xem chuyện trên này, đủ thấy rằng pháp luật không phải cái « bất khả di dịch » mà những đều trái lẽ trong pháp luật đi hại cho loài người rất nhiều. Không những dân tộc kể trên, mà ở dân tộc và quốc gia nào, hễ thời thế đổi mới, thì pháp luật cũ không thích hợp chút nào hết.

Ngu-sơn

VẠN-VẠN

Gặp bạn mới mặc Âu-phục

Ta anh! anh mới mặc Âu trang,
Thoạt ngó tôi ngờ một vị quan.
Đôi cánh hợp thời màu trắng loát,
Đôi dây đeo mỗi tiếng khua rang.
Giày xăn (1) đội xéo, vô chừng đẹp,
Cà-vát (2) đeo thông, tốt bực sang.
«Cầng-nếch» «mết-xi» (3) nghe cũng lắm,
Thang mây mai mốt thẳng lên đàng!

BÍCH-KHÊ

Trả đời

Ở đời nhiều nỗi vất gay go,
Sản chẩu lao nhao điền lắm trò!
Sắp ngồi bàn tay phương đấu xỏ,
Mua trên đồng bạc chuyện đồng cơ
Chim trời cao tít mang tên bắn,
Cá biển sâu mà cũng cách giò.
Đường lắc lòng người gần gần nhỉ,
Xưa nay mấy kẻ đã từng dò.

Tr. Ph. (Qui-nhơn)

Vịnh tượng vôi

Ấy ai khéo nắn đã hình người:
Không nói không đi cứ vậy ngồi,
Đôi mắt cuộc đời trông mỏi mòn,
Hương vàng đã cũng hồ mài mòn.
Xác phàm trơ đó hồn đâu vắng,
Mảnh phiến tà nào nát nhàu thôi.
Thời đại thăng quyền qua nhiều nỗi?
Đời nên mặt tin của con vui.

T. M. (Hà-nam)

(1) Mã mauxart
(2) Cravate
(3) cunsellre là biết, mercí là cảm ơn.

CHUYỆN ĐỜI

Nô-en...

Ngày mai là ngày lễ Nô-en. Nô-en là tiếng tây (Noël), mà nó đã thành ra tiếng ta. Bà Cả X ông lý Y nói chuyện đến con mình học tại trường thầy Giông và Đồng-Khánh cũng dùng chữ Nô-en như là nói tiếng mẹ đẻ: « Thằng tôi lễ Nô-en nầy sẽ về thăm nhà »; « Con bé cháu lễ Nô-en nầy không có người bảo lãnh nên bà đốc dữ lại trong trường ». Mà cái gì, Nô-en? Nô-en là ngày lễ sinh nhựt. Sinh nhựt của ai? Sinh nhựt của chúa Giê-du. Cái gì, chúa Giê-du? Sách đạo giảng: Chúa Giê-du là con một của đức Chúa Trời. Nguyên thuở xưa tổ tông loài người là ông A-đông, bà Ê và vì trái lời Chúa giảng mà ăn phải trái cấm nên bị đuổi ra khỏi vườn địa đàng, đáng lẽ ngày sau cả con cháu loài người đều một luật xuống địa ngục hết. Nhưng sau đó Chúa Trời nghĩ lại thương tình, bèn cho con một của mình là đức Chúa Giê-du xuống thế chuộc cái tội trái lời Chúa giảng ấy. Ngày lễ sinh nhựt tức là ngày mà chúa Giê-du ra đời bởi một bà nữ đồng trinh trong cái máng cỏ ở một hang đá tại thành Bethléem. Năm sinh của chúa Giê-du tức là năm đầu của Gia-tô kỷ-nguyên, nghĩa là từ ấy đến nay đã được 1932 năm trọn.

Đó là kể qua lịch sử ngày lễ Nô-en.

Lễ Nô-en có những gì? Đến ngày lễ Nô-en tại các nhà thờ Thiên chúa đều có trần thiết rắc rưt rở. Họ có làm cả cái hang đá giả, cũng cây cũng cỏ, cũng ngọn nước chảy, cũng bầy chiên ẩn núp như xưa. Long trọng nhứt là cái lễ hồi nửa đêm ngày 24 qua 25 tháng 12. Trong nhà thờ cờ phất bông dăng, đèn chiếu sáng hơn ban ngày, lại thêm cảnh bộ lễ phục đẹp đẽ của vị linh mục, tiếng âm nhạc hòa với tiếng hát thâm trầm của bạn đồng ấu, tiếng tụng kinh rầm rĩ của các tín đồ... mỗi mỗi đều nâng cao cái vẻ oai nghiêm của tôn giáo.

Một cái đặt sắc của lễ Nô-en là số người đi dự. Tại các nhà thờ, nào ở trong, nào ở ngoài, nào là ngồi nào là đứng... chật ních những người. Mà có phải toàn là thiện nam tín nữ không? Nghĩ lắm! vì tôi thấy người đạo sốt sắn họ đi xem lễ đà đành, mà người ngoại đi cũng không ít, và phần nhiều là « công tử »...

Người ngoại đi xem lễ đạo thì cũng như mấy ông Tây đi xem hội đền Ngọc Trản mỗi năm, cũng như đi xem hội « Cách tốt », đi xem hát tây: xem vì vui vì lạ. Đi xem lễ Nô-en lại có một cái ý nghĩa khác nữa — tôi chỉ nói đối với người ngoại — là đi xem để « ngoạn mục » như kiểu nói của các cậu chưng bảnh kia. Vì vậy mà ở Huế đến ngày lễ Nô-en thì ở nhà thờ Phú cam, nhà thờ Kim luôn, không lấy chỗ đâu mà chứa người cho hết.

Tôi nhớ một năm kia không lâu là mấy, tôi cũng đi xem lễ Nô-en. Trước một nhà thờ K... tôi gặp ông bạn A. Ông bạn là người ngoại, ông cũng đi xem lễ. Thấy tôi ông ta hỏi bởi:

— Anh Lạc nhân, anh cũng theo đạo rồi sao?

— Ai bảo thế? tôi trả lời. Nhưng lâu lâu ở mãi trong trường sinh hoạt náo nhiệt, cũng nên tìm một nhịp đã tâm hồn được đựa theo cung đờn nhịp hát mà tách ra khỏi cái nếp tẻn tục trong ít phút đồng hồ. Vả anh cũng biết tôi đến đây cũng như đến một chỗ khác, cái chỗ đó hội thường có nhịp giảng tích cho cái hàn chuyện đời của tôi...

— Thôi đi anh, chớ nào anh cũng đi tới hết, mà xi có hỏi thì cứ lấy cớ là vì «bổn phận nhà nghề»...

Ông A. vừa nói dứt lời, tôi chưa kịp cãi lại thì ông ta bỏ đi, vừa đi vừa cười chúm chím.

Anh A nói hà lơm. Nhưng lời nói ba lơm kia đối với tôi nó quá ư chua xót. Chua xót nhứt là nhớ lại ở trong làng báo ta đi có hồi phải công nhận cái lời nói ba lơm kia là đúng.

Lạc nhân

Lời than van của bạn buôn thuốc lá
Điều lệ mới có quan hệ đến những nhà buôn thuốc lá

Mới đây có yết-thị cho những nhà buôn thuốc lá phải lãnh môn-bài mới được phép mua bán; nếu để trong nhà quá 10 ki-lô mà không có môn-bài thì bị phạt. Môn-bài chia làm ba hạng: hạng nhứt được mua thuốc lá về bán nguyên lá; hạng nhì được mua thuốc lá về rồi xắt mà bán (hai hạng nầy, mỗi hạng cũng phải lãnh 2 quyển sổ của thương-chánh mỗi quyển phải trả 0$30. Sổ ấy, 1 quyển biên số thuốc mua vào, còn 1 quyển biên số thuốc bán ra); hạng thứ ba chỉ được mua thuốc xắt về bán lẻ (hạng nầy chỉ lãnh một quyển sổ, để khi nào đi mua thì đem sổ ấy đến cho chủ bán biên vào). Ba hạng môn-bài ấy đều phải nộp năm đồng (5$00) cả...

Chúng tôi là người có mua bán thuốc lá một ít, trông thấy điều lệ như vậy lấy làm quan-hệ cho chúng tôi lắm. Điều-lệ nầy, chánh phủ theo cách bán rượu; nhưng rượu thì nhà nước có hằng nấu giá bao nhiêu định, có cái lít làm chừng, và chất rượu cao thấp có chữ (degré, không ai đổi trả được, thì sự lãnh môn-bài sổ sách cũng không hại chi.

Còn như thuốc lá, xấu tốt không chừng, ngon dở nhiều hạng, thứ thì giá đắt hằng mười, mà thứ giá rẻ có mót, không lấy nặng nhẹ cân mà định thuế cho công bằng được.

Thuốc khi mới khô cân có nặng hơn, để dầm mùa nắng nó sụt lại cân không đúng, hoặc bán ế phải để lâu bị sâu mọt làm hư, đã bao mất số cân nhiều, mà lại bán không được nữa; bây giờ thương-chánh khám sổ rồi cân thuốc lại, lấy đâu cho đủ số cân? và thuốc bị hư đó nhà buôn phải mất vốn đã đành mà còn mất cả tiền thuế nữa!

Thuốc có nhiều hạng: tang nhất thường đem ra Huế bán, nộp thuế mỗi kg 0$20 để đánh; còn những hạng xai, nhánh, chổi bông, giá rẻ, mà cũng nộp mỗi kg 0$20 thì nặng quá, không công bình!

Ba hạng môn-bài ấy, như người có tư-bản lớn, buôn bán bạc ngàn, lãnh môn-bài hạng nhứt hay hạng nhì, thì có tiền để mướn người thơ ký để biên sổ sách, còn như nhà tầm thường, làm nghề buôn thuốc xưa nay, hoặc có một trăm năm bảy chục đồng, cũng lãnh môn-bài hạng nhì đặng mua một ít thuốc lá về bán lẻ khi một xu, khi năm mười đồng kẽm, có may thì năm bảy ngày mới bán cho người lãnh sổ hạng ba một cân, thì số tiền lợi chẳng có bao nhiêu, lấy đâu mà mướn người thơ-ký! mà phần nhiều đàn bà buôn thuốc không biết chữ kia!

Mỗi cửa hàng mua bán thường có bán đủ hàng vặt nhiều món, thứ nầy một xu, thứ kia nửa xu, để phải lãnh một cái môn bài về phần tạp-hóa. Nay có bán thuốc lá chẳng qua là thêm một món hàng đó mà thôi, chớ chẳng phải bán một món thuốc lá mà cái lợi đủ nuôi bà con được!

Thế thì môn-bài hạng nhì mua bán không đủ tiền sổ, phải lãnh môn-bài hạng ba thì khỏi biên ký chi nữa. Nhưng ngặt vì để có một trăm năm bảy chục đồng bạc vốn, mà không được mua thuốc của chủ trồng, phải đi mua lẻ từng cân của nhà đại thương kia, khi ấy nhà đại thương được độc quyền, muốn buộc giá thế nào cũng phải chịu, mà không mua thì không có đâu mà bán! Như vậy có thiệt hại cho nhà buôn nhỏ lắm.

Đương lúc kinh-tế khẩng-hoảng nầy, mà điều-lệ buôn thuốc bó buộc, làm cho con nhà buôn phải chịu cái khổ thất nghiệp. Vậy xin nhà nước thương đến đám nghèo, mà cái lệ mới thi chẳng tối mang lắm, mang lắm!

Bạn buôn thuốc lá lại cáo

Việc Thế-gioi

TÌNH HÌNH VIỄN-ĐÔNG VÀ CÔNG VIỆC CỦA HỘI Q. L.

Nhật muốn đánh Bắc kinh chăng?

Phong-thiên, 10 Déc. (R. d.) — Người ta cho rằng cuộc động binh của người Nhật ở miền Shan-Hai-Kwan là cái khởi điểm của trận đánh thành Bắc kinh hay Bắc bình.

Nga không chịu giải giao các tướng Tàu cho Nhật

Mạc tư khoa, 11 déc. — Về việc Tô bình Vân và các tướng tá của ông, bản thông tin «Tass» có đăng tin chắc chắn sau nầy: Amo, đại biểu Nhật ở Mạc tư khoa có gởi giấy cho Karakhan yêu cầu bắt giao các quân đội của Tô bình Vân và ông ra cho quân Nhật, cho rằng nếu để cho họ trở về Trung hoa thì họ sẽ bắt đầu lại cuộc phản chính phủ Mãn châu. Karakhan tuyên bố không thể nhận đều yêu cầu đó được.

Ông Amo nói rằng không thể xem Tô bình Vân như một kẻ nghịch chính trị mà phải xem ngự một kẻ giết người, ông Karakhan cũng bắt luận lời nói ấy.

Ngày 3 déc, ông Amo lại đến tiếp kiến ông Karakhan nữa. Lần nầy không yêu cầu bắt giao Tô bình Vân cho quân Nhật, mà lại yêu cầu bắt giam ở đất Nga; ông Karakhan trả lời rằng đó là việc thuộc về nội trị, không thể đem ra làm đề bàn luận với một nước ngoài nào được, lại nhắc rằng hiện kể có mấy chục nghĩa người Nga trắng đương trú ngụ ở đất Mãn châu chực đánh với nước liên bang Xô viết, mà chánh phủ Nhật không bao giờ hỏi đến ý kiến của Mạc tư khoa về việc ấy.

Ngày 10 déc. ông Amo lại yêu cầu bắt giam Tô bình Vân hoặc giữ ông ấy lại trong đất Nga thì nữa. Chánh phủ Nga cũng trả lời y như hôm trước, là vấn đề thuộc về nội trị.

Hội Quốc liên yếu hèn

Đông kinh, 10 déc — Về việc tổ chức Hội đồng giải hòa ở Genève, đại biểu bộ chiến tranh Nhật tuyên bố rằng nếu các nước không có chưn trong hội Quốc liên, chỉ vì có quyền lợi ở Viễn đông mà được dự vào hội đồng ấy, như nước Mỹ, nước Nga, thì theo luận lý, các nước không có quyền lợi ở Viễn đông như Tiệp khắc, Thụy điển, Ái nhĩ lan, phải ra ngoài hội đồng mới đúng.

Genève, 10 déc. — Hội đồng «19» sẽ nhóm lại định về việc mời hai nước Mỹ, Nga dự vào việc giải hòa.

Luân đôn, 13 déc. — Theo tin của phòng viễn hàng thông tin «Reuter» ở Đông kinh, chánh phủ Nhật đã có lệnh bảo các đại biểu mình ở hội Quốc liên đừng dự vào hội đồng giải hòa.

Genève, 14 déc. — Tiểu hội đồng của Hội đồng «19» đã thảo xong bản chương trình về việc giải hòa. Có lẽ đến thứ năm thì Hội

(Xem qua trang 4 cột 2)

Vì ăn con đỏi mồi, 17 người chết, 9 người đau

Ngày 25 Novembre mới rồi tên Trần-Gành ở làng Kỳ-xuyên, huyện Sơn-tịnh, tỉnh Quảng-ngãi đi đánh lưới ngoài biển, có bắt được một con đỏi mồi rất lớn: bề dài độ 8 tấc, bề ngang 6 tấc.

Hôm sau Trần-Gành làm thịt con đỏi mồi bưng đi bán lẻ trong làng, có tối 50 người mua ăn.

Những người ăn thịt chẳng bề chi hết, chỉ mấy người ăn lòng và gan thì đều bị đau và chết. Có một người đàn bà ăn xong, cho con bú, đứa con 10 tháng cũng chết theo mẹ.

Tính ra chết hết 17 mạng: 13 đứa con nít từ 10 tháng đến 16 tuổi, 3 người đàn ông, 1 người đàn bà, lại 9 người đau.

Hay tin ấy làng chạy đi báo với quan thầy thuốc đến khám và cho một thầy điều dưỡng ở lại săn sóc mấy người ấy. Chẳng bao lâu 9 người kia đều mạnh được cả.

Chắc con đỏi mồi nầy ăn phải con đỉa biển (?) hoặc trứng rắn độc ở theo ghềnh đá, nên những người ăn thịt nó thì bị đông độc, mà mấy người ăn lòng và gan đều mang họa hết. (D. N. N.)

THUYẾT PHI-CHIẾN

Sau trận Âu chiến khiến diễn đến 4 năm trời (1914-1918), tốn của hao người đến hàng ức hàng triệu, lưu một cái vết thương rất đau đớn, toàn cả thế giới đều trông thấy cái thảm họa chiến tranh là đường nào; nhân thế mà những tiếng «tài bình, sức quân» thừa nhịp mà trời lên, ai cũng mong ước cái cuộc thế giới hòa bình ấy sẽ duy trì được lâu dài bền vững. Song thực ra thì cái ngòi chiến tranh cứ ngầm ngầm mà chực ngày bùng ra mãi. Vấn đề Trung-Nhật xung đột, vấn đề quân bị bình đẳng, cùng bồi thường, nợ chiến tranh v. v... hiện thời với Hội quốc liên, thực sự ra sao, ai cũng ngó thấy.

Theo học thuyết bên đông phương, thì cái thuyết « phi chiến » xuất hiện rất sớm, về đời Xuân thu, như những câu: «Nhâm việc võ là không công» (觀武無功), «Binh như lửa vậy, không dẹp thì sẽ tự đốt lấy mình» (兵猶火也不戢將自焚). Mạc-Tử, Tông-Hình đi đâu cũng khuyên bãi binh thôi đánh, mà thầy Mạnh-Tử cũng nhận cái tội kẻ đánh giặc giỏi là tội thượng binh (善戰者服上刑). Ngoài ra còn biết bao nhà hiền triết than van về cái họa chiến tranh mà tìm phương cứu chữa. Cái thuyết « phi chiến » nào có phải mới từ mấy khoảng gần đây đâu? Nhưng xem trên lịch sử thì cái màn người đồ luôn vì cuộc chiến tranh gần như nhuộm trên mặt giấy, mà thuyết phi chiến kia không khác gì mấy lông tơ nổi qua trên ngọn lửa hồng, không ăn thua vào đâu cả.

Ở về thời đại ngày xưa, giao thông ngăn trở, sinh kế dễ dàng, mà cái họa chiến tranh còn kéo dài trên lịch sử; huống gì ở thời đại cạnh tranh dữ dội nầy, mà nói phi chiến; trừ ra khi nào trên mặt địa cầu nầy không có cái bờ phân biệt nước nầy nước kia, kẻ giàu người nghèo, thì mấy mươi thực hiện được. Không thì một chữ « lợi » xui dục ám ảnh, kẻ đương hưởng nhiều thì không muốn buông ra mà còn vơ vét thêm, kẻ không có hoặc bị mất, không lấy gì mà nuôi sống, tất nhiên liều mạng mà đi tìm cho được. Cái cuộc chiến tranh sẽ cùng vận mạng trái đất mà kéo dài cho đến ngày mạt nhật, có đình đốn chăng cũng chỉ trong lúc tạm thời mà thôi.

Vậy ta có thể đoán liền rằng đương thời đại « thương nhân chánh trị, võ trang bình hòa » nầy, câu chuyện « tài bình, sức quân » chỉ là câu chuyện hão.

Sở-bình-Tử

HIẾN PHÁP MỚI NƯỚC XIÊM

Bangkok, 14 Décembre. — Như lời đăng báo trước, thứ bảy vừa rồi vào hồi 12 giờ rưỡi, Kiêm-hoàng thốt đọc trước vị bản hiến pháp mới ban bố cho nước Xiêm. Dự đại lễ nầy có các ông Hoàng thân, các ông nghị, Thượng Hạ-nghị-viện các đại biểu phái đoàn, các người giữ đoàn và các quan to trong nước.

Ông Phya Manopa Karuna, Chánh ban nhấy phánh vâng với tất cả các quan Thượng thư đăng Kiêm-hoàng bản hiến pháp. Kiêm-hoàng ký rồi có người ký ba giống được lần ký. Ông Phya Manopa Karuna ký sau. Không có một viên quan đọc bản hiến pháp mới.

Ông Phya Manopa Karuna có nói mấy lời cho ra Kiêm-hoàng để hay như nhiều đều hiến pháp mới.

Suốt cả ba kinh đều bày, suốt ngày chủ nhật và ngày thứ hai nữa, nước rút. Lúc 3 giờ, các vàng nhà các ông điện và điện nhà ga và cho hàng ra mấy đèn.

Trong mấy ngày kỷ niệm xảy ra việc gì cả.

https://tieulun.hopto.org

ANNAM LỊCH SỰ
HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

HUẾ

Dân Quảng-Nam kêu van về thuế thuốc lá

Lúc 8 giờ sáng hôm 17 Décembre vừa rồi, có mấy người dân Quảng-nam ăn bận quê mùa, đi ở đường Gia long than phiền về chuyện thuốc lá.

Hỏi, thì mấy người ấy nói: «Lúc rày bạn trồng và buôn thuốc chúng tôi bị bắt phải chịu thuế môn bài và lãnh giấy thông hành, khổ quá! Chúng tôi quanh năm chỉ nhờ ba lá thuốc mà cảnh sống ngó còn cay chua thay! nay phải chịu thuế như vậy, thiệt rất là khốn khổ!

Chúng tôi ra đây để kêu, nếu kêu không được, chắc phải liệu về xếp nghề!»

Theo lời đó, thì dân Quảng-Nam kêu van về thuế thuốc lá lắm.

Mục-nhi

NGHỆ-AN

Nói tình thiệt phải giam

Nhân ngày lễ kỷ niệm đình chiến (11 Novembre), lính khố xanh tại đồn Song-lộc (huyện Nghi-lộc) có bày một trò chơi: Bới cơm bày ra rồi bắt trẻ con vào, bảo đứa nào ăn mau thì được thưởng tiền.» Lạ gì trẻ con! nghe nói ăn mau được thưởng tiền thì chúng nó vừa bộ vừa nuốt, đứa thì phùng má, đứa thì nghẹn trợn mắt!

Trong đám đi xem có ông Ng-đình-Dinh thấy mấy đứa trẻ khốn nạn mắc nghẹn, xin thôi trò chơi ấy đi kẻo có đứa sinh bệnh.

Nói là nói tình thiệt, không ngờ bị lính bắt trình quan đồn tổng giam, vu rằng tên D. ngăn trở việc làm kỷ niệm! nên tên D. bị giam, đã mấy ngày chưa thấy được tha.

T. S.

HÀ-TĨNH

Hiếp dân

Từ Nguyễn-Hàm (chánh tổng) kiêm chức Bang tá hai tổng Lạc-xuyên và Thổ ngỗa lại nay, làm nhiều đều tệ. Xin kể mấy đều: 1) Tới các làng thường ăn cơm không giá tiền mà bắt làm gấy nhận tiền cơm (có lính theo luôn). Tới làng Cầu mộc có tên Chẩn làm khó cho chay cũng đóng lính lại một hôm để ăn dám. 2) kỳ sưu thuế năm nay y đem lính về thôi đốc các làng và đập đánh dân làng Cầu-mộc ở tổng y và dân làng Ngô-Đại tổng Lạc xuyên lấy cho được nhiều ít bạc.

Hai việc ấy nghe đã có đơn kiện với quan trên, chưa rõ thế nào.

Đương lúc dân tình đói khổ, mà những tay thừa hành như thế, dân có khổ không?

C. T.

QUẢNG-BÌNH

Ăn hiếp cu-ly

Cửu H. lãnh việc làm củi cho sở hỏa xa. Tháng vừa qua có đến đặt dân làng Đại-phúc (Quảng-Ninh) làm 2000 thước khối, mỗi thước giá 0$60. Hai bên đã ý ước đâu đấy xong rồi; thế mà đến lúc làm được 150 thước, cu-ly xin đo để nhận tiền đong gạo, thì H. dọa nạt và không chịu đo, nói rằng phải hạ giá xuống, hay cứ 37 thước phải bỏ thêm 15 thước không tính tiền thì mới đo cho. Cu-ly biết là thiệt thòi, nhưng cũng phải ôm bụng mà chịu bớt giá. Tội nghiệp quá!

G.

TOURANE

Đã giải tán rồi sao?

Hội Nông-Công-Thương tương tế ở Tourane hơn hai năm nay không bầu bán trị sự lại như điều lệ của Hội đã định (khuyết ba người thì phải bầu ban trị sự). Hiện nay bản treo trước nhà Hội, bàn ghế và vật liệu đều dời đi đâu không rõ.

Cách hai năm nay, tiền quĩ còn hơn 1000$, giao thủ quĩ của hội giữ, có còn không? Phần đông hội viên có cử M.M. Lê-hữu-Tú và Nguyễn-văn-Tùng thay mặt hỏi về sổ sách và tiền bạc của Hội. Đã lâu chúng tôi cứ ngóng chờ, mà sao chưa thấy tin?

Một người hội viên

QUẢNG-NAM

Việc rượu lậu ở huyện Tiên phước

Tối hôm 22/10/32, Hương-mục làng Tân-an tổng Phước-lợi, huyện Tiên-phước là Trần-Quát tức Hương-Hoàng, Hương Kiểm Thiết và tên trùm Tài đến nhà tên Huỳnh-thị-Bưởi nói soát rượu lậu.

(Xem qua trang 3 cột 3)

M. Trương-công-Đồng thư ký nhà giây thép chính Hanoi bị bắt vì ăn cắp tiền tem

Ông chánh sở Bưu Điện mấy lâu nhận được rất nhiều thư ở các nơi gởi về kêu ca về việc thơ từ thất lạc, nên ông có tư ra sở Mật thám để dò xét, và ông có tỏ ý nghi cho một viên thư ký giữ việc nhận thơ bảo đảm và bán tem gửi thư máy bay cho sở Mật thám hay.

Nên ít lâu nay sở Mật thám ra công dò xét rồi đến sáng hôm 5 Décembre hồi 9 giờ, ông cầm Arnaud và hai viên thanh tra Mật-thám đột ngột vào khám chỗ ngồi ông Trương-công-Đồng.

Khám xét cẩn thận, thì thấy trong ngăn kéo có tới 30 cái thư vừa bảo đảm vừa gửi máy bay đã nhận tiền rồi mà chưa dán tem đóng dấu gì cả.

Bắt được quả tang như thế, các nhà chuyên trách lập tức đưa ông Đồng về nhà để khám nữa.

Khi xét ở nhà ông Đồng còn thấy hơn trăm cái thơ đã bóc tem và một ¼ tem đã đóng giấu rồi.

Theo như cuộc điều tra của sở Mật Thám, thì ông Đồng làm sự ám muội này có tới 7, 8 năm nay rồi, và cứ thế có thể lấy trộm được từ 6 đồng tới 10 đồng một ngày!

Hiện ông Đồng đã bị giam tại sở Mật-thám để lấy cung.

Huế, le 1er Octobre 1932

Monsieur Nguyễn-trung-Thẩm
Quảngxá à ĐỒNG-HỚI

Kính ông, tôi đã dùng thuốc BẠCH-THỐN-THỆNG (vừa sơ mất tinh) của ông rất hiệu nghiệm, nó làm cả cái dâu con trùng ra một cách dễ dàng lắm. Tôi ở có thơ cầm tự ông gởi cách bào đảm số (Huế) 421. Nay xin đính cái mandat poste số-tự 4-007, 624 N° 187 là 7$30 để mua thêm 6 hộp (0$30 làm cước phí). Tiếp được thư này nhờ ông cho gởi thuốc gấp

NGUYỄN-HỮU-ĐẮC
Villa Phuc Long N° 65
Rue Đông-ba à Huế

Những thư như thế rất nhiều, bản hiệu sẽ lựa đăng hết. Ai đăng không tính sao viết thư cho biết đặng trả tiền lại. Bản hiệu lại cần mấy tỉnh mấy người đại lý. Ai gởi thuốc sau gởi trước 0$30 bằng recommandé poste.

NGUYỄN-TRUNG-THẨM
Quảng-xá — Đồng-hới

CỐ-TINH BỔ THẬN HOÀN

Mắc bệnh gì thì phải uống Cố-Tinh Bổ-Thận! Bệnh như thế nào thì phải uống Cố-Tinh Bổ Thận?

Bệnh như thế nào thì phải uống CỐ-TINH BỔ-THẬN? Thoại Hồn, hay đau lưng, mỏi mệt, thường bao mất, ù tai, đêm ngủ không yên giấc, hay chiêm bao thấy nhiều chuyện kỳ dị sinh ra sự bất. Bệnh đương trung thời kỳ nếu thì mua đúng bốn 3 lọ CỐ TINH BỔ THẬN thì khỏi phải lo các chứng bệnh như sau nầy nữa:

Mộng-tinh — Di-tinh — Hoạt-tinh

là ba chứng rất hiểm nghèo, ít, theo bệnh nặng nhẹ mà phát sinh ra. Bởi có hại đến đường sinh dục. Nếu đã phát ra ba chứng hiểm nghèo nói trên rồi, thì phải lập tức gởi thư về lấy luôn 6 lọ mà dùng tiếp thì tốt được chóng khỏi.

Bệnh nầy phần nhiều các bạn thanh niên thường mắc, có hoặc chơi bời quá độ rượu chè thác dâm, hoặc là tổng nhiều đường mà sinh ra, về khoảng 12 đến 50 tuổi nhiều người mắc lắm. Ai mắc xin viết thư hỏi hiệu

SINH-HUY
44, Rue Maréchal Foch — VINH

Thuốc nầy mỗi lọ giá 1$00, mua từ nửa tá tính giá đặc biệt là 5$00, tiền cước phí người mua phải trả. Mua mandat đề tên M. SINH-HUY, đánh giây thép gởi đề SINH-HUY-VINH.

GIẢI-HUYẾT-ĐỘC
解 血 毒 藥 房 P. D. Đ.

SAVON VIỆT-NAM

Dầu của ta, đầu cũng ta, vật thổ sản nước nhà chế theo cách hóa học nên hiệu Savon VIỆT-NAM. Dầu nhà, dừa nước có thiếu chi, cho nước người còn tới mua của ta đem về làm Savon rồi trở lại bán cho ta thì có thể nào lại có rẻ hơn Savon VIỆT-NAM làm lại chỉ bán tại nơi nên giảm đoạn chắc rẻ hơn hết các thứ Savon lại phải làm đúng nguyên chất đầu 72% như Savon VIỆT-NAM.

Lưu-kim-Quang à Cầu, N° 42, Avenue Paul Doumer à Haiphong có trữ bán savon «Việt-Nam».
M. Nguyễn-đa-Hà, Việt-Sản-Thương-Cuộc à Faifoo.
M. Phạm-văn-Quảng, 71, Hellandée Hanoi.

Chúng tôi được phép tòa

Y-CHÁNH TRUNG-KỲ

cho phát hành mấy thứ thuốc sau nầy:

Giải huyết độc P. D. Đ.
Thuốc sán trẻ con P. D. Đ.
Thuốc nóng lạnh trẻ con P. D. Đ.
Thuốc lập chỉ phát lãnh tán P. D. Đ.
Thuốc đau bụng trẻ con P. D. Đ.
Thuốc hóa đàm chỉ khái thánh dược hoàn P.D.D.

Nhà bào-chế:

PHẠM-DOÀN-ĐIỂM
TOURANE

Biên-bản của viện Nhân dân đại-biểu, xin gác lại một kỳ

XỔ SỐ QUỐC-TRÁI

(Lần thứ 48)
Ngày 1er Décembre 1932

Những số sau trúng 100$

(*Tiếp theo*)

29 211	35 797	43 830	51 248	58 517
29 307	36 016	43 945	51 277	58 582
29 444	36 072	43 997	51 311	58 599
29 372	36 458	44 401	51 328	58 861
29 605	36 537	44 832	51 503	59 014
29 732	36 609	44 896	51 599	59 082
29 776	36 654	45 768	52 100	59 140
29 836	37 046	45 891	52 413	59 356
29 817	37 194	45 896	52 507	59 398
30 380	37 206	45 933	52 590	59 443
30 422	37 218	46 000	52 680	59 586
30 520	37 247	46 088	53 270	59 728
30 509	37 325	46 355	53 384	59 814
30 784	37 363	46 374	53 495	59 876
30 837	37 364	46 753	53 532	59 973
30 968	37 407	47 016	53 594	60 428
31 002	37 523	47 033	53 618	60 622
31 223	37 583	47 080	53 815	60 703
31 396	38 045	47 092	53 916	60 880
31 566	38 233	47 198	54 058	61 039
31 777	38 415	47 287	54 148	61 109
31 833	38 646	47 467	54 734	61 156
31 976	38 712	47 591	54 803	61 188
32 034	38 904	47 827	54 891	61 189
32 165	39 345	47 867	55 032	61 346
32 421	39 428	47 973	55 346	61 640
32 458	39 483	47 976	55 475	61 857
32 466	39 747	48 047	55 565	62 272
32 504	39 857	48 400	55 696	62 323
32 545	39 967	48 437	55 803	62 441
32 564	40 094	48 458	55 875	62 522
32 653	40 099	48 536	55 852	62 657
32 694	40 111	48 557	55 991	62 714
32 959	40 315	48 588	56 206	62 899
32 970	40 330	48 835	56 331	62 916
33 020	40 392	48 863	56 799	62 976
33 187	40 445	49 063	56 854	63 098
33 613	40 700	49 164	56 868	63 123
33 673	41 097	49 356	56 985	63 235
33 700	41 158	49 358	57 013	63 306
34 020	41 320	49 372	57 035	63 587
34 048	41 405	49 489	57 046	63 736
34 054	41 588	49 560	57 084	63 752
34 165	41 708	49 657	57 119	63 796
34 253	41 710	49 810	57 289	63 830
34 822	41 781	50 031	57 459	63 905
34 968	41 958	50 060	57 625	64 210
35 087	41 943	50 165	57 639	64 409
35 095	42 054	50 179	57 744	64 507
35 114	42 309	50 508	57 804	64 756
35 126	42 716	50 577	57 947	64 816
35 380	42 772	50 689	57 989	64 833
35 388	42 824	50 769	58 052	64 910
35 532	42 936	50 857	58 175	65 074
35 544	43 219	50 891	58 215	65 547
35 554	43 300	50 942	58 280	65 809
35 672	43 442	50 988	58 316	66 920
35 757	43 713	51 096	58 448	66 129

(*Còn nữa*)

NÊN CHÚ Ý:

Kể từ đầu năm tây sắp đến (1er Janvier 1933) phòng khám-bệnh của tôi sẽ giời sang nhà ở góc đường Pasteur-Francis Garnier, sau Nhà máy-điện (nhà của Bà Luiz khi trước).

Y-SĨ TRẦN-ĐÌNH-NAM TOURANE

Tại Nhà in Tiếng-Dân có bán nhiều sách có ích: Gia-đình giáo-dục, Đông-tây-vỹ-nhân, Hán-việt từ-điển, Thế-giới-sử v. v....

RA TRỌN BỘ RỒI!
RA TRỌN BỘ RỒI!

HÁN-VIỆT TỪ-ĐIỂN
漢越詞典

Kể từ ngày 15 Décembre này là ra trọn bộ 2 quyển

Đáng lẽ nay bắt đầu bán theo giá thường là 7$00 một bộ, song trong nhịp cuối năm, chúng tôi định bán theo giá đặc-biệt là 5$50 (ở xa xin thêm 0$50 cước), cho đến hết năm 1932.

Bắt đầu từ 1er Janvier 1933 sẽ nhất định bán theo giá thường, xin bà con gởi mua gấp kẻo hết cơ-hội.

Tác-Giả:
ĐÀO-DUY-ANH
HUẾ

SÁCH CẦN

Khoa thuốc trẻ-con và sách thuốc đàn-bà «kinh-nghiệm» bằng chữ Quốc-Ngữ

Do các cụ làng Nguyễn-an-Nhân, Lương-hữu Gị và Lê-trần-Hiên công soạn mấy năm nay.

Trẻ con phơi nắng non mới mọc, da thịt còn non, mỗi khi trở trời, trái gió, ăn của độc bà nên chưa mỗi mỗi làm cho sinh sài, sinh lãm....

Đàn bà phần nhiều hay nhọc hay mệt, lại phải gánh một trách nhiệm rất nặng là việc nuôi con, sinh con, những khi trái ý, thất thường rất dễ sinh ra đau-yếu. Bởi vậy trong các tật bệnh, bệnh trẻ con và bệnh đàn-bà chiếm một số nhiều.

KHOA THUỐC TRẺ CON *các giả theo sự kinh-nghiệm bao nhiêu năm, bào-cứu trên ba chục bộ sách mà soạn ra, có bệnh nặng các bộ phận trong mình người, có ký-ngụ cái nghĩa cại tìm bệnh và những tiếng dùng riêng về nghề làm thuốc, lại mỗi bệnh trước nói chứng người, sau nói cái bệnh mà cách chữa, ý nghĩa rõ ràng rõ rõ ràng.*

SÁCH THUỐC ĐÀN-BÀ *cũng vậy, các giả theo sự kinh-nghiệm mà học nên của mình mà soạn ra; bàn học rất kỹ về bệnh đàn bà, thuốc đàn bà, lại phụ thêm các điều thường thức mà cách nuôi sinh của đàn-bà. Hai cuốn sách nầy thật là cần gấp chẳng những người làm thuốc nên đọc cho rộng kiến thức của mình, mà người không làm thuốc lại cần nên đọc, phòng khi nhà có người ốm, khỏi bị bọn «lang-ý» làm hại. Sách đã Kinh-nghiệm mà in thật cẩn thận. Khoa Thuốc Trẻ-con hai cuốn trọn bộ, mỗi cuốn 0$60. Sách thuốc Đàn-Bà hai cuốn trọn bộ mỗi cuốn 0$60. Nơi buôn (sỉ) mua lẻ thì xin mandat chỉ đề cho nhà xuất-bản như sau*

NHẬT-NAM THƯ-QUÁN DƯỢC-PHÒNG
26, Phố Hàng Bông Đệm Hanoi

CÔNG KHÓ NĂM NĂM

Hiệu bào chế tây của người Nam ta là ông Phạm-Doãn-Điểm ở Đà-Nẵng (Tourane), năm năm nay chuyên cần nghiên-cứu, chế-tạo theo cách tây các môn thuốc cần thiết cho người Nam mình. Hiện đã ra được hơn mười môn thuốc, môn nào môn nấy thí-nghiệm đi lại hết sức kỹ càng và có nhiều quan đốc tờ tây với nhiều lương-y Việt-Nam đã nhận là có công-hiệu hoàn-toàn, sẽ giúp ích cho đồng-bào ta nhiều lắm. Nay mới phát-hành 6 môn:

1· — Thuốc Hóa-Đàm-Chỉ-Khái P. D. Đ. (thuốc hoàn trị ho), mỗi ve 0$60
2· — Thuốc Lập-Chỉ-Phát-Lãnh-Tán P. D. Đ. (Thuốc cảm), mỗi ve 0.10
3· — Thuốc Giải-Huyết-Độc P. D. Đ. (vừa lọc máu vừa bổ), mỗi chai 1.20
4· — Thuốc nóng lạnh trẻ con P. D. Đ. mỗi gói 0.20
5· — Thuốc sán trẻ con P. D. Đ. mỗi gói 0.20
6· — Thuốc đau bụng trẻ con P. D. Đ. mỗi gói 0.20

Mua buôn, làm đại-lý, gởi thơ cho nhà phát-hành:

M. VIÊN-ĐỆ
Hiệu KHUYNH-DIỆP ở BẾN-NGỰ HUẾ
Giây-nói: 87 — Giây-thép tắt: Viendo Hué

RẺ HƠN MA!
VUI HƠN QUỈ!!
ĐẸP HƠN TIÊN!!!

Ấy là những lời mà các em mua *Kho sách bạn trẻ* nói như vậy!

Thật đó, thử tính xem mỗi năm các em chỉ mất có 12 mà chẳng những được nhận lấy được 12 quyển *Kho sách bạn trẻ* là một thứ sách rất bổ-ích cho sự giáo-dục, văn văn dễ dễ hiểu, viết đúng chữ quốc-ngữ, có hình vẽ, có nhiều cuộc để mua vui, khỏi chịu cước-phí gì hết mà thôi, lại được nhận lấy một quyển sách rất quí và mỗi kỳ một tờ giấy giảm là khác nữa. Vậy ai là người có con em đi học, chỉ nên gởi một đồng bạc cho: *NGUYỄN-ĐÔNG-CHI 11, Rue Paul-Bert VINH*, mua cho chúng nó một năm *Kho sách bạn trẻ* còn hơn là được tiền cho chúng nó ăn kẹo hay là đọc những sách hoang đường tình ái nhảm nhí.

https://tieulun.hopto.org

QUẢNG-NGÃI

Lý trưởng làm càn

Đoàn-Thăng, lý trưởng làng Khả-độ, huyện Mộ-đức, làm lắm điều trái lẽ :

1) Vụ thuế năm nay thâu mỗi người 4$19. Trong chấp bằng có một tên Phạm-Địch mà nó thâu hai người, mỗi người 4$20 (có biên lai).
2) Tháng 5 năm nay nó tự lệnh đốn của làng 2 cây sầu đông, 1 cây mít và một hàng tre, cả thảy giá trên 10$00, không nói với làng và không trả đồng tiền nào, không kể những đồ làng như chén, dĩa, nồi, nó đem về nhà dùng như của tư.
3) Dân góp tranh tre làm đồn Phú-lộc, quan đồn có phát bạc, nó cứ bỏ túi.

Những điều gian lạm trên, dân đã có đưa đơn kiện tại huyện trên 4 tháng nay, mà không rõ vì sao ông thầy quan xử. Biết Việc

Án kết ít mà giam nhiều !

Nguyễn-Du làng Phong niên, phủ Sơn-tịnh, ngày 6-5-31 bị tình nghi bắt giam, sau kết án 3 năm, tư ra Cơ mật xét. Ngày tháng 6 năm nay, có trát sức về làng rằng : Tên Nguyễn Du cải nghỉ còn một năm rưỡi tù. Thế mà ngày nay mãn hạn ra về, mới hay là sức lộn.

Huỳnh-Lượng, làng Văn-Tường, Mộ-đức, ngày tháng chạp năm kia bị bắt kết án 3 năm. Cơ-mật cũng phúc cải nghỉ còn một năm rưỡi. Nhưng không biết thế nào giam đến 3 tháng rưỡi nữa mới được tha. Tên Huỳnh-Lượng cũng không biết, nhưng có một bữa dẫ lao kêu tên xét sổ, thì mới biết nó án một năm rưỡi !

Người văn minh qui cái tự do của mỗi người, dầu người tù án nặng mà có giấy án xá thì cho ra khỏi khám liền, không để trễ một giờ; đến tù án kỳ hạn bao nhiêu đều có ghi ngày mãn nơi cái thẻ bài, không khi nào lầm lạc. Còn ở xứ mình thì khinh suất làm lạc, nhiều người bị thiệt thòi như chuyện trên nầy !

Biết rỏ

Án để ở khó

Nhân dân các làng Xuân đình, Ba bình, và Thuận an, huyện Nghĩa hành, ở vào cái cảnh lở nơ lở đòi vì mấy làng ấy chỉ có cái địa phận gia cư (nhưng cũng đóng thuế cho làng An-ba), không có một tấc địa bộ nào cả.

Cũng may, làng An-ba họ cho chút quyền mọn được riêng phần khu xử, tử táng sanh cư. Còn người làng An-ba có lên ở đây (vì công điền họ choáng cả địa phận ba làng kia) thì mấy thôn kia vẫn cũng biệt đãi vào làng anh chị, và có sự gì, thì họ cũng xử đoán với nhau, chớ mấy thôn kia không can thiệp.

Thế mà ngày nay họ sanh tụ được vài mươi cái nhà thì họ lại muốn hôn tính mấy làng kia vào trong phạm vi của họ.

Năm ngoái họ rủ nhau làm đơn xin lập ấp hiệu gọi là An tây ấp. Trong đơn giáp phía bắc giáp địa phận các làng Ba-bình, Xuân-đình và Thuận-an. Vì có quan hệ đến quyền lợi của ba làng ấy, nên Quan Huyện sức trát về đòi cả ba làng đến nha hỏi ý kiến ; khi ấy hương lý mấy làng cứ ngậm câm mà ngó mặt nhau, chớ không bộc bạch cái nỗi thiệt hại của nhân dân sau nầy cho quan trên rõ. Vì mấy làng ấy phía bắc giáp sông, ruộng mạ cỏi tranh chỉ nhờ phía nam mà sanh lý.

Nếu ấp ấy thành lập thì cấy cày tranh củi, đi sớm về khuya, trâu ăn lúa bò ăn lang, cất nhà ở, chôn ma chết, nhứt nhứt việc gì cũng không khỏi kinh quá hay dinh liêu ấp ấy (vì điền viên cũng đều thuộc về An-ba, và người ấp An tây vẫn ở gián cư trong xóm mấy làng kia) khi vui thì họ chẳng nói gì, chớ lúc họ buồn thì họ giở sự lý họ ra khó tránh khỏi cái tai vạ rầy rà xâu ẩu.

Dân ba làng kia họ thiệt thà quá, quan trên nên thấu rõ cái cảnh ấy mà xét cho mấy trăm nhân dân trong ba làng ấy.

Tiểu khác lai cảo.

BÌNH-THUẬN

Quanh vụ nghinh giá nam tuần

Dân Bình-Thuận đương lo cuộc đón rước ngự giá nam tuần. Thử tính nội một phủ Hòa-Đa, gồm 59 làng, mỗi làng phải sắm ít là 20 cây cờ (cờ cắm 2 bên đường quan) mỗi lá cờ giá có sáu, bảy giác, thành (59×20)× 0$60 = 708$. Sáu làng làm chung một cái vọng lâu, mỗi cái phí tổn 150 đồng, mà tính tất cả có 10 cái, thành (10×140$) = 1500$. Mỗi ông đại hào mục phải sắm 1 cái áo rộng xanh, trong có áo chít, tốn hơn bạc chục, mà tính số đại hào mục, đồ đồng mỗi làng chừng 4 ông (59 × 4) × 10$) = 2360$ Cộng tất cả là 4568$.

Đó là tính phỏng những đại khái, chưa kể những cờ nhỏ mà mỗi nhà phải sắm 2 lá, cùng những hương án mà mỗi làng chưng. Nếu tính toán tỉnh Bình Thuận thì số bạc phí tổn có tới mấy vạn kia! Dân

VIỆC THẾ-GIỚI

(Tiếp theo trang nhứt)

đăng «19» sẽ nhóm, và Hội đồng hết thường Q.L. cũng có thể nhóm vào ngày thứ sáu hoặc thứ bảy được.

VẤN ĐỀ NỢ CHIẾN TRANH Ở ÂU MỸ

Nội các Herriot từ chức

Ba-lê, 14 déc. — Ba số Hạ nghị viện bỏ thăm không tín nhiệm chính phủ Herriot về vấn đề nợ chiến tranh (402 phiếu không tín nhiệm, 137 phiếu tín nhiệm.)

Nội các Herriot đã từ chức.

Cả ngày thứ tư Tổng thống Lebrun lo hỏi ý kiến các nhà chánh trị định cử người thế ông Herriot.

Ông Chautemps được cử ra lập tân Nội các mới. Ông đã nhận lời và đi điều đình với các bạn hữu của ông.

Ông Herriot không nhận dự vào Nội các Chautemps.

Ba lê, 15 déc. — Đại sứ Pháp ở Hoa thịnh đốn được lệnh cho ông Stimson biết rằng Nội các Herriot không còn đủ quyền mà điều đình về kỳ hạn trả nợ ngày 15 déc. nữa.

Ba-lê, 17 déc. — Ông Chautemps đã trình với Tổng thống rằng ông không thể lấy được Nội các.

Dư luận báo giới

Trong báo «Revue de Paris», ông Henry Bérenger có viết bài đại ý nói rằng Hoa-kỳ từ năm 1920 lại dày hết sức bình vực người Đức, ban đầu không chịu ưng chuẩn hòa ước Versailles, sau ra hai cái chương trình Dawes và Young, sau sửa đổi từ hiệp ước hoãn nợ Hoover. Bài ấy có cái kết luận : « Nếu người Mỹ muốn cho các thiếu nợ mình mỗi năm mỗi trả theo như các điều ước đã định, thì phải để cho các nước ấy đòi những nước thiếu nợ họ, mà không can thiệp gì đến. Bằng như Mỹ xen vào các công việc ở Âu châu, thì không sao tránh khỏi cái tiếng bắt cả hai tay, cố ý làm cho mất các nước thiếu nợ mình ».

Cuộc đầu phiếu tín nhiệm ở Hạ-nghị-viện Pháp làm cho dư luận ở Mỹ thất vọng. Người ta cho rằng cuộc đầu phiếu ấy về sau có ảnh hưởng lớn đến sự xét lại các khoản nợ. Ông Hoover quyết định Yêu cầu xét lại và châm chế các khoản nợ chiến tranh cho các nước chịu trả đúng kỳ hạn ngày 15 Déc. Còn đối với các nước không chịu trả thì không còn điều đình gì nữa.

Dư luận trong tài chánh giới ở Anh hết sức vui mừng về cuộc đầu phiếu ở Hạ nghị-viện Pháp, vì mong rằng thái độ của nước Pháp như thế sẽ làm cho Huê-kỳ thấy rõ được sự thật.

Dư luận Đức, trừ các báo về phái tả, thì đều một mực tán thành ý kiến Mỹ : «Nước Pháp trong 13 năm nay bất sửa binh vực các điều ước, không chịu sửa đổi một tý nào. Các tả sát của Pháp đây ẹt. Nay Pháp vì một số bạc nhỏ mà làm trái với một điều ước tự mình đã ký....»

Báo giới Tây-ban-nha, bàn về thái độ của Hạ-nghị-viện Pháp, cho là phải.

Thái độ các nước

Luân-đôn, 15 déc. — Theo bài diễn văn của ông Chamberlain đọc tại Birmingham thì Anh sẽ trả khoản nợ chiến tranh cho Mỹ, không buộc điều kiện gì cả. Nhưng Anh lại sẽ đòi các nước thiếu nợ mình.

Bruxelles, 14 déc. — Nước Bỉ không chịu trả cho Mỹ trong kỳ hạn ngày 15 Déc. Cũng như ở Pháp, Nội-các đã từ chức. Ông Brequeville được cử ra lập Nội-các khác.

Varsovie, 15 Déc. — Ba-lan yêu cầu hoãn kỳ hạn trả nợ chiến tranh lại, nhưng Hoa-thịnh-đốn không trả lời ra thế nào.

Reval, 15 déc. — Nước Esthonie nhứt định không trả nợ cho Mỹ, lấy cớ rằng không thể trả được, nếu rán mà trả thì nguy cho nền tài chánh của mình.

Chính phủ Lithuanie đã trả cho Huê-kỳ 92.000 đô-la.

Rome, 15 déc. — Chính phủ Ý đã sắn 1.245.437 đô-la đặng trả cho Mỹ.

Prague, 15 déc. — Tiệp-khắc đã trả cho Huê-kỳ 1 triệu rưởi đô la.

VẤN-ĐỀ TRUNG-NGA PHỤC GIAO

Thượng hải, 15 déc. — Có tin ở Nam-kinh rằng ông Tu-Yu-Jen, trưởng ban kiểm sát, chủ tịch buổi khai hội hội nghị Quốc dân đảng, tuyên bố rằng việc Trung Nga phục giao sẽ bảo hiểm cho cuộc hòa bình ở Viễn-đông. Ông lại gọi đảng giúp thế lực cho chính phủ.

Thượng-hải, 17 déc. — Theo các báo ở Trung-hoa thì hai đại biểu Nga Trung ở Genève, Livitnoff và Yen, đương nghiên cứu một tờ hiệp ước bất xâm phạm giữa hai nước.

Dư luận ở Đông-kinh

Đông-kinh, 13 déc. — Trong chính giới ở Đông-kinh người ta cho cuộc Trung Nga phục giao ấy không có ảnh hưởng gì đến sự giao thiệp giữa hai nước Nga và Mãn-châu, vì hiện nay trong nhiều nơi ở Nga, Mãn-châu đã đặt lãnh sự rồi. Và cuộc phục giao ấy ở Viễn-đông cũng không quan hệ gì cho lắm.

Dư luận ở Nga

Mạc-tư-khoa, 13 déc. — Báo giới Nga bình luận rất nào nhiệt vì cuộc Trung Nga phục giao. Báo « Izvestia » viết : « Cuộc Trung Nga phục giao chứng rằng ở Viễn-đông, người ta đã bắt đầu hiểu là cần phải thân thiện với nước Xô-viết ».

MÊ-TÂY-CƠ RA NGOÀI HỘI QUỐC-LIÊN

Genève, 15 décembre. — Theo thơ ngày 3 décembre, Mê-tây-cơ đã cho hội Q. L. biết trước rằng mình sẽ ra hội, vì những lẽ thuộc về đường tài chính.

PHÒNG-TÍCH ——> Nhiều người bị mà không hiểu

Cơm không muốn ăn
Ợ hơi hoặc ợ chua
Đầy bụng hoặc tức ngực
Da mặt vàng
Lâu năm đa bụng dầy
Chân tay mỏi mệt

«Con chim»

VU-DINH-TAN
XXX HAIPHONG XXX

ĐẠI-LÝ CÁC TỈNH TRUNG-KỲ

HUE	VĨNH-TƯỜNG 40, phố Gia-long.
DALAT	BINH-VĂN-CHÂU Librairie.
FAIFOO	HOÀNG-ĐẠC-VINH 120, phố Pont Japonais.
NHA-TRANG	MỸ-LƯƠNG THƯ-QUÁN
PHAN-THIẾT	MINH-GIANG 2, Rue Đồng-khánh.
QUẢNG-TRỊ	THÔNG-HOẠT THƯ-QUÁN phố Chợ.
QUẢNG-BÌNH	VĨNH HƯNG-TƯỜNG bán thuốc Bắc ở Đồng-hới.
QUẢNG-NGÃI	NGUYỄN-NGỌC-ANH Commerçant, Thạch-trụ. Mỹ đức và Cha-Hoàng Commerçant à Sơn-mỹ.
THANH-HOA	PHÚC HƯNG LONG 12, phố Tả bàn.
TOURANE	NGUYỄN THỊ-HỆ phố Đô-hàm-nghi.
VINH	MINH-HUY phố Gare.

VIỆC NÊN LÀM

Ai là nhà buôn Việt-Nam, nên mua sỉ hay là làm Đại-lý bán các thứ thuốc nam của nhà thuốc **NAM-THIÊN-ĐƯỜNG** Nam-định là nhà thuốc chuyên khảo cứu các môn thuốc nam đủ hết các thứ thuốc và các thứ dầu, đã nổi tiếng khắp cõi Đông-pháp.

Thể lệ rất hay,

Hoa hồng rất hậu,

Ngài nào sẵn lòng chiếu cố đến thuốc Nội-hóa để chấn hưng cho nghề thuốc nam thì cứ gởi thơ cho nhà thuốc **NAM-THIÊN-ĐƯỜNG** 137, rue Maréchal-Foch Nam-Định mà lấy chương trình và Catalogue.

Muốn đáp thịnh tình quý ngài hãy lâu chiếu cố

NHƠN NHỊP TẾT SẮP ĐẾN

Quý ngài mua máy hát, PARLOPHONE-BEKA *tặng thêm dĩa không tính tiền*

giá từ 22$ đến 38$ MỘT DĨA
— 48$ đến 65$ HAI DĨA
— 78$ mà lên BA DĨA
} Tùy ý lựa trong các thứ DĨA BEKA các điệu Trung-Nam-Bắc

Tiếng Huế có NHƠN có TÊN ĐỦ đáng giá 25$. Có DÙNG CÀ ĐỘI và 25$. HÁT ĐỘI 25$. Ở xa mua chuyển khất trả cũng phải trả. Gửi Centre remboursement khắp các nơi.

MAI-NGỌC-ANH 7 RUE DE LA CITADELLE HUE

CHƯ TÔN!

ai muốn ngăn ngừa cho thân
CHO KHỎI ĐAU
NHỨT LẠ
Khan cổ, đau dóc giọng, yếu tim, đau phổi
thì chỉ có ngậm THUỐC HƯỜN

VALDA

Hơi thở dễ thong mà lại được Khỏi lo cảm mạo thương hàng Dầu có thở hít buổi hầm dơ dáy hay là có vật độc.

Thì cũng Khỏi lo đau

Còn có đau :
Sổ mũi, Khan cổ, Khao tiếng, nóng lạnh cùng là ho
thì cũng cứ dùng THUỐC

PASTILLES VALDA

ngậm thong hơi tốt lắm.

Mà phải nhớ mua thứ thuốc đó mới linh nghiệm
Coi cho Kỹ trên nắp hộp có hiệu chữ

VALDA

MỚI THIỆT PHẢI

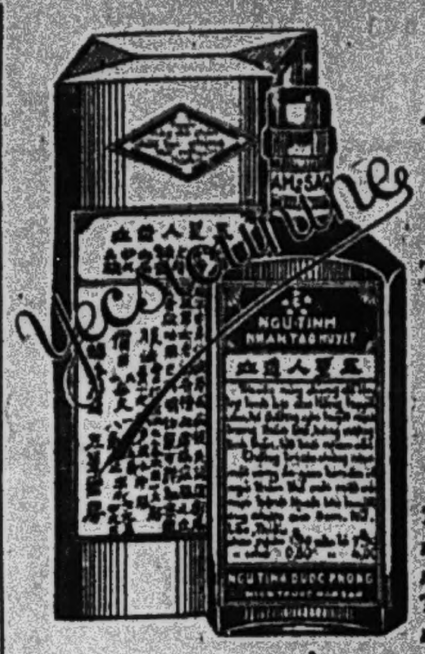

NGU-TINH
Nhân-Tạo-Huyết

của lương-y YECSIOUNINE

Chuyên-trị :

TINH-THẦN LAO-TỔN
KHÍ-HUYẾT GIẢM-SUY

Có tinh chất đặc biệt là sát được trùng độc ẩn núp trong máu, nhất là trùng lậu, giang mai nhập cốt. Và trẻ con sài ghẻ.

Thuốc nầy đã được nổi tiếng là một món thuốc Bổ-Huyết Sát-Trùng rất hay. Và đã phân chất tại phòng Thí-nghiệm Đông-dương tại HANOI ngày 15 AVRIL 1932.

Mua thuốc xin hỏi tại TỔNG-ĐẠI-THỦ của nhà thuốc NÃM-SAO ;

SINH-HUY
44 — *Maréchal Foch* — 44
VINH

Là nhà bán thuốc SỐT RÉT, NGÀ NƯỚC, nhãn «NÃM SAO» rất thần hiệu.
Mỗi gói 0$15

BẠC-NINH
Bệnh quỷ đã có thuốc tiên !!

Nếu ai mắc LẬU, hay TIM-LA, sự LẬU nhập CỐT nghĩa là khái rồi bỗ trong người nhọc mệt [illegible] vì các vi-trùng GONOCOQUE nó ẩn vào trong xương, trong máu, bỗ trở gian thì như vậy, bệnh nầy rất nguy hiểm và chuyển nhiễm, nếu để cho lâu Bà thì người ấy mang bệnh đau SÁP-CON (Sarcite) khí hư huyết hạch, bằng huyết v. v, thì sinh đã rất hèm, nếu để con thì hay bằng mắt, cho TIM-LA nhập CỐT, người khái nhu trong máu trong xương cho vi-trùng SPIROCHETE DE SCHAUDINE cho nên trở giới hay nổi, đau đầu, đau mình, đau các đầu xuống, chân tay mỏi mệt, các cái đọc nầy nó chuyển-nhiễm rất là nguy hiểm, vì thế cho nên ta nhiều người đã rồi, để ra bài ra bọc, để con thêm cái nạ, [illegible] là có quấy ngỡ, vì cái nọc nầy nó chuyển-nhiễm mang tự lâu tháng [illegible] chuẩn thần hiệu nầy thì các nọc ấy nó chuyển nhiễm mang mấy mươi đời, nam nam song đều [illegible] v. v. vì thế nhiều người thế không có bệnh xui xam mắn thì trong có vi-trùng TIM-LA, còn như bệnh KỜ LOÈN (Chancre-mou, bệnh nầy nó cũng có vi trùng BACILLE DE DUCREY, nên vi-trùng nầy nó cũng ẩn vào trong xương, trong máu, nó cũng nguy hiểm như TIM-LA, bệnh nầy cũng có nhiều người thiệt hại đến thân thể, vậy đau nghĩ mắc phải các bệnh nầy đã nặng, hay bệnh nhập CỐT mấy [illegible] năm, hay mới mắc phải, thì lấy tên đăng nguy thuốc HIỆU HOÀNG-VĂN-ÁP, số [illegible] Sao-nhân (Tonkin) thế nào cũng phải mau khỏi, và rất hết nọc, người có bệnh nặng thuốc vẫn [illegible] như thường, khỏi bao giờ không biết, thực thế vậy, nên lấy BÀ [illegible] thuốc LẬU, 1$00. TIM-LA 2$00, thuốc CHANCRE-MOU [illegible] 2$00, ĐẠI-LÝ LÊ-NAM-HƯNG [illegible] PHÁN-THIẾT, PHÚ-HÀ [illegible] Medicament [illegible] & [illegible] CÔ-VĂN-CHIÊU chez Vinh xuân Hiệu commerçant của Tây & QUẢNG-NGÃI, Lew-thành-Tạp [illegible] Longxuyên, Annam được-phòng, chủ-nhân Lê-ngọc-Thanh, route Camau & Bồ-liêu & [illegible] [illegible] nào ngại muốn mua thì gởi cho mọi [illegible] trước nên bao biệu gởi nhận [illegible] [illegible] viết thơ về hỏi-biệu

NHÀ MÁY DỆT AN-THÀNH

Nhà máy dệt áo Pull-Over AN-THÀNH năm nay mới chế ra các kiểu lạ (đẹp) rất khéo.

Kính mong Đồng-bào sẽ vì công nghệ nước nhà mà chiếu hưởng [illegible] hiệu rất nầy [illegible] vô cùng.

An-Thành

COULEURS :

Tùy ý các ngài lựa chọn Couleurs : Rouge, Beige, Gris, Marron, Chocolat, Gris Claire, Người nhiều và con nít cũng cũng một couleur ấy cả.

Cỡ áo và quần nhà con nít

4	mất	2p.00	1	bộ
6	—	2.20	4	bộ
8	—	2.30	1	bộ

Kiểu áo nầy
Không có hoa 2.00
Có hoa 2.20
Có hoa to 2.30

Các ngài mua buôn (sỉ) có giá riêng rất hạ
Ý riêng hàng hiệu thì đẹp nhất là nhì Grise và Beige

An-Thành 87 phố hàng Đào Hanoi

Có CATALOGUE biếu [illegible] ngài ở xa

Magasin de Soieries

TÂN-LỢI

138-140, Boulevard Tổng đốc-Phương — Cholon

Bổn hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng Tàu, hàng Thượng-hải, nhiều kiểu lạ, xuyến, trừu, cẩm-nhung, cẩm-châu v. v.. Hàng thiệt tốt, thiệt bền, hàng nhuộm đen mặc dầu rách không hề sự phai trổ. Bán lẻ đủ các thứ hàng Bombay, hàng Nhựt-bổn v. v. . . . khăn đội đầu rất vừa thêm nhiều kiểu, nhiều mầu thiết đẹp đủ các thứ màu nhuộm của Tây hiệu « Teinture [illegible] » danh tiếng thuở nay ở Nam-kỳ.

Lãnh bán sách mới xuất bản nhãn hiệu « Pagode Chinoise et Annamite de Cholon » (Đồ ngọa Hán-Việt tự-điển) viết toàn Pháp-văn của H. Lê-văn-Lâm, bản lớn bọc sắt, thường thọ ngũ đồng bảo đầu bội tinh, [illegible] chụp (photogravure).

Sách nầy đẹp, giá 1$00, gởi thơ cách lãnh bán giao ngân 1$25.

Mấy nhà báo danh của lớn và in tại Saigon có bán.

Bánh hộp biscuits « Kim-Thới » của bổn hiệu chế tạo chẳng khác nào biscuits mélangés chaudes của Tây được nhiều người khen ngợi. Bán lẻ mỗi hộp 0$75 tại bổn hiệu (mua sỉ có bớt hồng).

Ở Bắc kỳ có bán ở hiệu Quảng-vạn-Thành Nội bán N° 120 Bonnal Haiphong, giá mỗi hộp là 0$80.

Bổn hiệu buôn bán đã mấy chục năm công các tỉnh Trung-kỳ và Bắc-kỳ.

Ở xa xin viết thơ về thương nghị.

TÂN-LỢI
138-140, Bd Tổng đốc Phương — CHOLON

SÁCH THUỐC VIỆT-NAM

do nhà nghiên-cứu khoa thuốc Việt-Nam xuất bản

trong nói rõ phép làm thuốc của ta, chia làm hai phần :

1) Phần chữa bệnh, nói về phép xem bệnh, xem mạch, cội nguồn các bệnh, phép trị các bệnh, có cả bài thuốc.

2) Phần tính các vị thuốc, có cả thuốc Nam và thuốc Bắc, chú thêm chữ hán, nói rõ cách phân biệt hoa giả, tính vốn, tính chất, khí vị, phép bào chế v. v. Cả bộ 18 quyển, giá 18$, cước gởi 0$60; cung 18$.

Đã in xong đã có rồi. Thơ và mandat gởi cho :

NGUYỄN-XUÂN-DƯƠNG
TONKIN — [illegible] — HANOI

Imprimerie TIẾNG DÂN, HUẾ

Directeur-gérant : HUỲNH-THÚC-KHÁNG